

ПЕРЕДПЛАТА на "РУСЛАН"
виносить: в Австрії:
на цілий рік 24 К
за пів року 12 К
на четверть року 6 К
на місяць 2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною ви-
силкою 7 долярів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до-
лярів або 12 рублів; з висилкою
що суботу 5 долярів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Кonto почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

Християнсько - суспільний днівник.

"Вирвеш ми очі I душу ми вирвеш: а не возьмеш милості I віри не возьмеш,
бо руске ми серце I віра руска". — З Русланових поемів М. Шашкевича.

Нові змагання держав для обезпеки європей- ского мира.

(Δ) Французький міністер-предсідник, Поанкар, подав, як звіщають телеграми з Парижа, гр. Берхтолдом предлогу, щоби в порозумінню з великими європейськими державами Австро-Угорщина і Росія одержали поручене виступити в Царгороді з домаганням реформ в Македонії. На цю предлогу Франції заявив міністер гр. Берхтолд, що годить ся на цю в обидвох головних точках, а іменно що до спільногопредставлення держав в Царгороді і що до рішучого збереження status quo на Балкані, однак домагається запоруки ненарушеності Туреччини і збереження в цілості зверхності султана, Домагає реформ повинно мати по думці гр. Берхтолда тільки загальній характер, які є висловлено в окружній ноті австро-угорського міністерства загороди, спровади в серпня с. р. Крім того домагався гр. Берхтолд, щоби держави не подавали Туреччині до відома тексту своїх умов, але на підставі своїх умов поробили зараз відповідні заходи в Царгороді.

Над сего відповідю гр. Берхтолда варахувалися зараз Поанкар і Савонов і залишили свою згоду на зміни предлоги зроблені гр. Берхтолдом. Також італійське і англійське правительство згодилися на французьку предлогу, лише що до Берліна немає ще перевинності, чи Німеччина буде домагатися збирного представлення держав у Царгороді, чи тільки заходів Австро-Угорщини і Росії в імені всієї Європи. Се лише відомо, що Австро-Угорщина не хоче прийтися в Росію спеціального порученя бути, як висловлюються, „поліціянтом Європи“ в Туреччині.

Збірні заходи європейських держав були би останнім змаганням Європи, щоби довести до вітхомирення уоружених противників на Балкані і уможливити їм зложене оружя без обопільного упокорення. Туреччина не була би приневолювана до введення самоуправи, лише до переведення відповідних реформ, а союзні держави балканські мають так само добровільно рішити ся і принять се до відома, що по волі великих держав признають дотеперішній status quo на Балкані і що навіть війна успішна не могла би йм дати права змінити граници країв між Дунаєм і Егейським морем хоч би на одну пядь.

Спільні заходи європейських держав з почину міністра-предсідника Поанкаре, намагаються в теперішньому положенні довести до ясного становища. Однак сі спільні заходи держав не установлюють для них ніяких засад для будучини, котрих зобовязані не можна би оцінити на случай, наколи би мимо тих заходів вибухла війна на Балкані. Ся предлога є отже тілько доказом доброї волі всіх великих держав до удержання міра на Балкані і не вдає ся в се, що мало би послідувати, наколи би найближчі події зновчили сі заходи держав.

Зединені держави до спільніх заходів для удержання міра є на всякий случай відрадною подією, є доказом спільніх миролюбивих змагань, важним успіхом в порівнанні з недавнім ще недовірем поміж поодинокими державами. Се становище згідне великих держав повинно мати успішний вплив на війничі балканські держави, бо із сего можуть сі балканські союзники впевнити ся, що послідувало би, наколи би они на сі змагання великих держав не зважали.

Мимо сего одинак зединення європейських держав не уступила в політических кругах зневіра, а

між іншими віденський тижневник "Morgen" висловлює ся, що всі ті заходи о пізньому.

Сербія і Болгарія побоюють ся внутрішньої революції на случай демобілізації, а Туреччина не хоче переводити реформ під напором мобілізації. О скілько ся зневіра оправдана, показає ся в найближчих дінях.

Вигляди балканської війни.

Всі дипломатичні змагання для удержання міра на Балкані не осягнули досі віяного успіху так, що в тих кругах освоюють ся згадкою, що війна на Балкані неминуча і що она може відтак довести до загальної європейської пожежі. Тимто цікаво буде для наших читачів познайомити ся з поглядами заводового війскового знавця, котрий подав свої погляди в "Reichspost".

Се, що найліпши знатці балканських відносин вважали неможливою річю, піше сей військовий заводовець, стало ся тепер під напором важкого положення дійсностю: всі чотири балканські держави (Болгарія, Сербія, Чорногора і Греція) полишили на боці всі спільні між собою і зединили ся до спільногопоступовання проти Туреччини (і проголосили мобілізацію — Г. д. Р. с.).

О скілько ся відносить ся до Балкан, то положене для Туреччини вельми некорисне. З віймою Австро-Угорщини стоять всі сусіди Туреччини проти неї під заборю, а всі її граніці сухопутні (з віймою короткої граніці санджаку Новобазарського) загрожені ворогом. Також чисельна сила ворожих війск є для положення Туреччини доволі некорисна. Болгарія може поставити 350.000, Сербія 180.000, Греція понад 200.000 а Чорногора до

45.000, так що всіго війска разом може становити 700.000, проти котрого Туреччина може виставити лише близко 55.000 свого європейського війска.

Однак сим чисельним станом війска союзних балканських держав усе кінчить ся, що можна сказати з війскового становища про можливий успіх балканських держав у спільному бою проти Туреччини. Що до воєнної здібності між балканськими державами панують велики ріжниці. Поважним противником Туреччини можна вважати лише болгарське військо. Сербське і грецьке військо, окрім інших недостатч, ніколи не осягне поданого в горі числа, отже може мати лише значіння побічної групи, котра мати має задачу, відтягнути до себе скілько можна турецьких сил і таким способом улекшити операцію болгарської армії. Чорногорське військо на останку має більше значення лише для місцевого боявища в Альбанії і в Новобазарському санджаку і входить о стілько в рахубу, о скілько вони відтягають правоильне турецьке військо.

Окрім того зовсім суперечні політичні цілі, котрі зединяють до спільногопоступовання проти Туреччини балканські союзні держави, виключають всяке сильне ділане спільното до безуслівного поборення спільногопоступовання проти Туреччини (і проголосили мобілізацію — Г. д. Р. с.).

О скілько ся відносить ся до Балкан, то положене для Туреччини вельми некорисне.

З віймою Австро-Угорщини стоять всі сусіди Туреччини проти неї під заборю, а всі її граніці сухопутні (з віймою короткої граніці санджаку Новобазарського) загрожені ворогом. Також чисельна сила ворожих війск є для положення Туреччини доволі некорисна. Болгарія може поставити 350.000, Сербія 180.000, Греція понад 200.000 а Чорногора до

45.000, так що всіго війска разом може становити 700.000, проти котрого Туреччина може виставити лише близко 55.000 свого європейського війска.

Іспити здібності відбувалися в сій гімназії від 1900 р. Абітурієнтів було зразу 17—26, опісля понад 50. Число реєстрованих досить мале; тільки в посліднім році (1911.) висилося оно 10. Свідоцтво здібності одержало там уже 344 учеників.

Учителський збір (від засновання до нині) числив усього 108 сил — як подає шанований автор⁴⁾.

(Конець буде).

¹⁾ Мимоходом кажучи, дір. Недільський (відомий впорядник П. тому Словаря Железівського) — се оден із найліпших наших педагогів, а при тім правдивий приятель молодежі.

²⁾ Відомо нам пр., що учителська бібліотека містить більше 10000 томів.

³⁾ А дехто міщанство в Коломиї?

⁴⁾ Цифра неточна, бо знаємо, що пропущено пр. д-ра Ол. Сушка, з яким було би вже 109.

„ВІЗД Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КИЄВА“

Величавий образ; класичний твір арт. М. Іващенка! Видане сальонове К 10, люксусове К 16, висилка К 1-20. До сего до набуття лише в голові, складі. — Величина образа з краями 70×90 см.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД: І. ПАВЛІК, Львів, Ринок ч. 10.

(446)

Історія української гімназії в Коломиї.

(Дальше).

Директором нової гімназії іменовано дотеперішнього управителя паралельних класів Софронія Недільського, який пошияв ся на сім становищі до нинішнього дня¹⁾. Інспекторами коломийської гімназії були по черзі: пок. Іван Левицький, Тадей Левицький (провізорично) і теперішній др. Іван Копач.

Вивінувані гімназії мабуть небогате, бо тільки раз читалися у літописі гімназії про надзвичайну підмогу в міністерства в сумі 6.000 корон на наукові прилади, бібліотеку і т. п.²⁾.

Цікава ще справа приміщення рускої гімназії в Коломиї. Паралельні класи тинялися по ріжких закутках — їх приміщувано то в комнатах польської гімназії, то призначувано на них комнату терціяна (!), то в сусідній камениці (де приміщене було таке неможливе, що аж учителі мусіли вислати до школи. Ради відповідній меморіял), то в будинку недалекої мужескої виділової школи, то по ріжких каменицях.. Як бачимо, працюні відвідини! Та такі відвідини панують і по деяких польських гімназіях.

Так було аж до 1900/1. року, коли то нова гімназія перенесла ся до власного будинку, який тепер і займає. Сей будинок но-

вий і гарний з верха, але має дві основні хиби: 1) в злученні з польською гімназією, з якою має спільне подвір'я; 2) в зверненні переважно на північ.

Експеримент із приміщення рускої польської школи під одним дахом — як звичайно — впovні не удав ся. Замість зближення між учениками, настали між ними бійки, яких не були в силі здергати оба учительські збори. Сему зараджено вікінці так, що одна гімназія має скорше павзи, а друга пізніше — видимий знак „братного“ пожиття!

Що до класів звернених на північ (а так є переважно), то в зимі серед більших морозів наук в них неможлива — така студія! Додамо, що нині сам будинок гімназії не вистарчав на приміщення класів — треба було винайти кілька комнат у жidівських домах — досить далеко від самої гімназії.

Тепер займемо ся фреквенцією учеників. Із зростом числа учеників прослоє і число відділів поодиноких класів. Пр. в шк. р. 1908/9 мала I. клас 4 відділи, I га 3, а III—VII. 2. Нині має гімназія в кл. I.—III. по 3 відділи, а в IV.—VIII. по 2, разом отже 19 класів.

Ученики коломийської рускої гімназії — се переважно селянські діти з повітів: коломийського, снятинського, городенського, пічніжинського, косівського, надвірнянського, залищицького та товмацького. Даліші повіти мають ту ледве по кілька учеників. Крім селянської дітвори в ту ще досить съячеви-

чих синів, опісля йдуть сини ріжких урядників і т. п. Міщани — о скільки знаємо — мають мало дітей в сій гімназії³⁾.

Я бачимо в подані таблиці, зголовшувалося до вступних іспитів до І. кл. учеників 34—132 (крім того ще приготовляюча класи, що додає також кілька десятив учеників до І. кл.). Перепадало при сих іспитах часом на відмінно 20 прц.; а за часів паралельних разів на відмінно 27 08 прц.

Число всіх учеників (у повній гімназії) виносило в перших літах 370 до 599, а в дальших дійшло до 834—21 приватистів.

Від 1909/10. р. фреквенція учеників трохи спала (нині є їх близко 700), бо в околиці повстало кілька інших гімназій приватних і державних (між ними і руска приватна з правом прилюдності в Городенці).

Богато учеників виступає перед школою — часом звіж 15 прц. Причиною цього дуже ліхий стан здоров'я учеників коломийської гімназії, між якими досить х

ких держав задля дійсно невідкладної івки в єї становища критичного питання, що місії, то ли розважимо, що задля тих обмежених ючи о них цілій Сербії, Чорногорі і Греції не було відповідь. Але якщо змагань, то зрозуміло, що така тлоти, перший погляд грізна боротьба о єствована ступа на всій стороні розіграє ся як двобій між робітниками і головними силами турецких війск в Європі. З чисто військового становища можна би вважати сю боротьбу, яко боротьбу о єване Болгарії, котра в змаганях до політичних цілей або також силою обставин постала в таке положення, з котрого нема іншого виходу, як оружна розправа.

Для тих обох головних противників розіграє ся боротьба для перших стечок на дві зі земель, що від себе географічно розділені операцийні області: Тракію і Македонію. Тракія обіймає Східну Румелію з лугом над Маріцою і Тунджаю і сумежну турецьку область між Егейським і Чорним морем, а Македонія в значній часті області ріки Вардар, Струми і Мести з сумежними частями західної Болгарії.

В східній операцийній області прилягає болгарська область найближче до осередків становища турецких сил, а туди тягне ся також головна операцийна лінія для болгарської офензиви в Філіппополя і Сливни на Адриянополь і Кіркілізе до Царгорода.

Для переведення такої офензиви вирушила би передовим друга і третя болгарська армія, по 2 дивізій, числомокою 230.000, супротиві котрої в турецькому боку виступила би з 4-х корпусів зложена перша армія в рівній майже силі, оперта на ошаньковані табори коло Адриянополя і Кіркілізе.

Оперативне положення вимагало би від виступаючої тут болгарської головної армії конечно певної рішаючої побіди, бо нерішеної висліду головного бою з побічними довготривалими позиційними боями або навіть пораження не відражало більшим способом в ій скове положення Болгарії.

Хід операцій в Македонії відбув би ся на положеню над Маріцою. Задача оборони Македонії мала би друга турецька армія, котра числила 23 дивізії нізамів і редифів першої класи окою 330.000, і єсть найсильнішою з Европи армії турецких. Також що до якоти вимала македонська армія все наїпшіше давського а безнастани борби в тих областях будь-ділами війска доброю школою. Ся армія має 1692 рік вправді крім західно-болгарської армії бороти ся також проти сербського, чорногорського і грецького війска. Однако — як сказано — якість сербського і грецького війска не є добра, а до того велика части сербського війска бачилаб головну свою задачу в обсаді старосербської області і там запуталася з Арнавтами в тяжку боротьбу, коли тимчасом Чорногора ледви вийшла би поза Скітару і поза гори північної Альбанії. Посунене грецького війска проти Солуня (наколи ся взагалі наміряє Греція, моглоб так довго без великих трудностей здержати південні дивізії монастирського і солунського корпуса, скріплених 23-ю дивізією в Яніві і опертою на Арнавтів південної Альбанії, поки послідувало рішене в Македонії).

До сего рішення мала би довести в шести дивізіях зложена болгарська західна армія з частию сербського війска проти менше більше двічі так сильною турецькою другою армією. Тілько незвичайна внутрішня висхідність могла би тут Болгарам обезпечити певний успіх, але мимо призначені відатності болгарського війска, котре би війшло до Македонії, і після пораження булоб привелене відвірнуті ся до Софії, загрозило вельми не тілько злуці обидвох болгарських армій через Філіппополь, а також бік, а можливо і зади уставленим над Маріцою головної армії, та навіть привелілаб її до відвороту.

З чисто військового становища все тає би найлекше обміннути, наколи болгарська західна армія при виділеню всіх злишних

до головної армії обмежила ся перед рівнем під Адриянополем до оборони своїх краївих границь. Се відповідало би одній з найважливіших засад війовани, після котрої здійснені всіх злишних сил до головного рішення повинно мати перше місце, бо ніколи не повинно ся власної сили розбивати рівночасним змаганем до двох ріжких цілей. Та не треба забувати, що найліпша теорія може показати ся невідповідною і не зможе охоронити нераз перед спокусами політичного положення. Булоб дуже трудно болгарський військо-праві у війні, ведений для визволу родин-

їв у Македонії з їх теперішнього положення, стояти із своїми військами на граници краю в тій хвилі, в котрій Сербія, Чорногорі і Греція обсадили сумежні з їх краями турецькі області.

Велике значене Македонії для болгарського королівства і неімовірність осягнення рішаючої побіди в першім приступі над 1-ю турецкою армією, опертю о Адриянополь і Кіркілізе, могли спонукати болгарську військову управу, пересунути головну вагу операції на захід і вдерти ся з головними силами до Македонії, коли тимчасом побічна група обніяла оборону Східної Румелії. Але такою постановою болгарська коменда наперед зреяла би ся викликані наконечного воєнного висліду, бо таке рішене не може ніколи відбити ся в Македонії, але на лінії Адриянополь-Царгород. Таке угрюване видало на поталу цілі Східної Румелії і східні області Болгарії турецькому наїздові, без поруки, чи така жертва довела би до наконечного доброго висліду.

Туреччина мимо внутрішнього розстрою і некористної граничної конфігурації, котра так улекшувє перерву сполучки Македонії з Царгородом і наслідком італійської овлади морем також цілковите відокремлення Македонії, не потребує ані в Тракії ані в Македонії уступати перед своїми ворогами. Там і тут безприволочна мобілізація і скуплене вже під час міра з оглядом на таку загальну балканську розміщення війск даста спромогу турецькому коменду виступити успішно і з перевагою проти неприятелів.

З огляdom на малі вигляди, які розкривають ся навіть знаменитому болгарському війську у війні з Туреччиною для рішучого успіху, показує ся незрозумілим визиваюче і до війни напираюче поступоване союзних маліх балканських держав. Сю воєнну політику можна собі пояснити тим, що Балкан тепер, як і давніше, в політичним боєвіщем, на котрім рішують в першім ряді військово-політичні сили в великих держав. Також в предвиджуванім бою не розходить ся балканським державам о воєнне поконання Туреччини, але безоглядно викликаною війною витворити підстави для такого уладження відносин в Туреччині, на котрі християнське населене Османської держави в надії на обіцянки великих держав на дармо ждало. А досягнення сеї цілі вистарчує сили балканських держав.

З делегації.

Австрійська делегація відбула вчера повне засідане і радила над етатом міністерства заграницьких справ. Звітник п. Баквегем предложив авт., після чого додав: Трудно що нині бути оптимістом, щоби увірити, що війну даста ся оминути, але балканські держави не видали спільногу ультіматума і тому не треба тратити надії, що великоріджені державам удасться запобігти війні. Вчасніше заключене турецко-італійського мира викликало б велике вражене на балканських державах, бо Туреччина позбула би ся єдного небезпечного противника і могла би урохомити свої сили замкнені в Триполітії. Трудно бути пророком ходу подій, однак звідно осягнена межа великорідженів може мати надію, що якщо не даста ся вже здержати війни, то на всякий випадок можна буде єї зльокалізувати. Делегація і комісія повинна заманіфестувати на річ мира і висказати на дію, що правительство в огляду на вагу хвилі віходячих в гру моментів виявить належиту рішучість і чуйність.

Дел. Цінграя промовляє за удержанем призначених відносин з Росією. Австро-Угорщина повинна станути по стороні балканських держав а не Туреччини. Було би божевілем викликувати європейську заверуху.

Дел. Бернрайтер обговорював по-Балкану на полосі австрійських і російських інтересів і казав, що ся в перестаріла точка овіда. В Болгарії замітні іменно стремлення до висвобождения з під впливів Росії, в Сербії з під впливів Австро-Угорщини. Австро-Угорщина мусить бути сильна, що настуши тоді, коли у внуtri буде сконсолідована. Вкінці звернув бісідник увагу на конечність упорядковання відносин в Хорватії.

Дел. Еленбоген промовляє рішучо проти війни і проти тих, що хотіли би до неї пхнути Австро-Угорщину. Він пояснює ті

великоріджені, а головно Росія, котра вихідно пансловістичні струї до власних добич. Если Росія заявляє ся нині за миром, то лише тому, що її армія розбито на майджурских полях. Росія не має права звати себе освободителькою на півдні, коли більшості заселюючих її народів не дає прав, лише правити над ними при помочі насильства.

Дел. Шварценберг промовляє про політику слабості.

Дел. Василько в запиті до міністра заграницьких справ звернув увагу на мобілізацію в Росії, що викликало несупокій в східніх провінціях а особливо на Буковині. Дел. Василько просив міністра о вияснені.

Мін. Берхтолд зазначив, що вісти про пробну мобілізацію в Росії полягають на правді, не належить однак прикладати до них надзвичайної ваги, бо се в вправі, заповідніше ще на весні. Всякі побоювання повинні устати, бо саме зачато вже спільне поступуване з Росією.

П. Василько зложив мандат до делегації. На його місце покликано п. Смаль-Стоцького.

Слідуюче засідане нині о годині 10. рано.

Просимо домагати ся „Руслан“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і привіднівши нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Політичний огляд.

Перед осінною сесією. З Відня доносять: Вчера відбувся конвент сенаторів, під проводом предс. Сильвестра, в присутності міністрів Штиріка і Залєского. Ухвалено скликати державну раду на 22. с. м., з порядком нарад: закон про пошесті. На першім засіданні буде внесений бюджет на 1913 р.

П. Корошец заявив, що не може давати ніяких запевнень що до програми прапор, з огляду на положене в Хорватії.

Галицький сойм — як пише Kur. Iw. — імовірно вже цого року не збере ся. Нема вигляду на доведене до порозуміння в справі виборчої реформи межи польськими сторонництвами, ані межи Поляками і Українцями. Донесене віденськими дневників, що зараз по відновленню намісник зачне знову заходити ся около поєднання, в мало імовірні. Заносить ся на дальнє „ex lex“, а красний виділ звернувся до Відня о затверджені права побираю додатків до податків до кінця 1912 року.

Війна, чи мир?

Всі європейські великоріджені мали згодити ся на спільну ноту, яку мають передати балканським державам і Туреччині. В сій ноті каже ся балканським державам, що чи виграють, чи програють, чи нічого на війні не виникає, бо на Валкані мусить бути удержаній „status quo“; крім сего буде підчеркнена в ноті конечність адміністраційних реформ в Туреччині. Гр. Берхтолд мав поробити деякі зміни у французькій ноті, домагаючись обезпечення цілості Туреччини. В сей спосіб придбає собі Австро-Угорщина турецькі симпатії. Поправки гр. Берхтолда принято і так „Европа“ є готова до помирювання.

Однак велике питання, чи балканські держави послухають рад „Европи“. Мабуть таки не послухають. Змобілізувати армію і не воювати рівнало би ся для балканських королівів цілковиті катастрофи і моральні і матеріальні. Моральній — бо балканські народи домагаються ся війни без згледу на волю „Европи“, фіналовій — бо мобілізація комп'єтє стільки, що не одержавши якоїсь добичі, наступить на Балкані повна матеріальна руїна. Супроти того балканські держави, маючи в перспективі війни красну будучність порівняти ся імовірно вже сими днями на війні, мимо і проти рад Европи. А зрештою они все таки числять на поміч Росії, яка відрізняє в цілій балканській трагедії дуже двозначну роль.

Вихідческо рішеть ся: війна, чи мир?

Віденські дневники уважають війну не-

мінуло і основують свої твердження на тім 1) що сербське військо перемашерувало вже болгарську границю, щоби зединитися з болгарським військом, 2) що в Сербії здержало земліничий рух і 3) що в Сербії і Болгарії застягнуло мораторію. Рівночасно надійшли з Царгородом і Паризом вісти, що Туреччина готується на реформи і що війна не буде.

Від прибувшего з Париза до Відня кн. Олексія Караджорджевича одержав сербський король телеграму слідчого змісту: „Прибуду завтра до Білгорода. Поважне положене Туреччини вкладає на мене обов'язок станути по своїй стороні і боротися в рядах хоробрі сербської армії“.

В Скоції стали ся поважні демонстрації проти сербського консула, тому цілій персонал консульату з війською відкликаний Вітковича від Болгарії; також болгарський генеральний консул леда хвилі надії ся відклика.

Румунська рада міністрів рішила перевести частину мобілізацію.

Що до ультімату справа досі ще не рішена. Перед єго висланем будуть подані жалоби Болгарів в ноті до відома держав. Болгарський міністер війни Нікофоров мав заявити донесені „Neue Freie Presse“ в Софії, що є ще надія на задержання мира. Тепер зависить мир не від Болгарії, але від Відня і Петербурга. Що до болгарських війск, мобілізація вже покінчена. Зголосило ся тільки резервістів, що треба було утворити новий полк. Не стало було для армії одностроїв, в тім приїхала Болгарія з помочию Росія і дала болгарській армії 100 тисяч плащів і 30 тисяч карабінів. В Петербурзі мала відбутися болгарська молодіж віче і ухвалила утворити доб

для інтернатів при учительських семінаріях річалт 40.000 К. З ричалта з 1911. р. лишилася сума 2.000 К, разом було отже сего року до роздачі 42.000 К. З сеї суми одержали запомоги отсії утраківістичні і рускі інтернати: інтернат мужескої учительської семінарії в Чорткові 1.500 К, інтернат муж. учт. сем. ім. Пірамовича у Львові 2.500 К, інтернат муж. учт. сем. в Самборі 2000 К, інт. муж. учт. сем. в Сокалі 1.600 К, інтернат муж. учт. сем. ім. св. Станіслава в Станіславові 1.600 К, руский інтернат учт. сем. ім. св. Йосафата в Станіславові 500 К, інтернат муж. учт. сем. в Тернополі 1.500 К, інт. муж. учт. сем. в Заліщицях 1.500 К, жіночий інтернат в Бережанах 1000 К, руска бурса СС. Василиянок в Яворові 300 К, руска бурса СС. Василиянок у Львові 600 К, жіноча руска бурса ім. св. Ольги у Львові 700 К, руска бурса СС. Василиянок в Перемишлі 2.000 К і руска бурса СС. Василиянок в Станіславові 400 К. Прочує суми одержали чисто польські інтернати.

— Січово-сокільський рух в Сяніччині. Гурток сяніцької сівітської інтелігенції при помочі укр. духовенства повіту щиро заходить сяколо подвигнення сільского населення на всіх областях прилюдного життя. Попри інше розвинено діяльність на січово-сокільській області і засновано доси 7 „Соколів“ і сокільських „Січей“ в сяніцькому повіті. В Сяніці заложено в останніх днях руханкову філію львівського „Сокола“. Дня 29. вересня с. р. відбуло ся в селі Пакощівці посвячене пропора „Січі“. Вечером того дня відограли аматори штуку Корженевського „Верховинці“. Свято закінчила народна забава. Свячення довершило 5 съвящеників під проводом о. декана Микеліти „Січ“ в Ялині і Прусіку перевели I. заг. збори дія б. с. м.

— Стан капіталів в Галичині. Галичина має 52 каси ощадності. Зібрали они по конець 1910. р. 318,753,988·43 К вкладок і 14,819,060·88 К резерв; 198 товаристів, які належать до союза зарібкових і господарських товариств зібрали 49,952,954·57 К своїх капіталів і 113,980,756·35 К вкладок; 1.137 товаристів, які належать до українського ревізійного Союза, до московофільського рев. Союза і до заг. Союза жидівського, зібрали 39,418,193·43 К своїх капіталів і 132,792,761·97 К вкладок ощадності; 1127 райфайзенських спілок зібрали 4,273,954·65 К своїх капіталів і 42,986,016·15 К вкладок. Галицькі банки мали в кінці 1911. р. 56 міліонів акційного капіталу і 20 міліонів резерв. Теперешні резерви і вкладки представляють суму 80 міліонів корон. На жиро-вім конті в австро-угорськім Банку лежали в дні 31. грудня 1911. р. 9,127,643 К. Всі ті числа разом додані творять капітал 882 міліони корон. До повного однак образу движимого майна мешканців Галичини не достав ще капіталів, які є зложенні в ріжних приватних фінансових заведеннях, що не є обовязані до складання прилюдних рахунків; також не знали капіталів, зложених в поштовій касі щадничій, вкінці невідомі в міліонові суми, що лежать в австрійських банках, будь то в тих, які мають свої філії в Галичині, будь також в таких, яких зовсім нема в Галичині. До сего треба ще додати значні суми, які є зложенні в ріжних державних паперах, як також в акціях ріжних заграницьких і закраївих банків. Мешканці мають приміром дуже много облігацій державної австрійської, угорської і 5-пр. російської ренти, як також много земельничих пріоритетів, много нафтових акцій, рівноож много заставних листів закраївих кредитових товаристств. Коли би се все додати, без суміння виявилось би ся, що Галичина має понад міліард движимого капіталу.

— Балканська війна на селі. Пишуть нам: Ніхто так пильно не розправляє про „войну з Турком“, як наші селяни. Неймовірні сплетні, що ані за сотика не мають нічого спільногого з правдою, передають ся з уст до уст, з села на село. Оповідають між іншим, що якомусь то „цісареві“ на Балкані приснлив ся сон, а в сні показав ся ему ангел з мечем і приказав йти воїнною на Турка, навертати їго на віру християнську. Та ще більше интересує селян можливість війни Австрої з Росією. Кажуть, що „наш найясніший пан посперечав ся з московським цісарем за віру!“

— З давніх міліх часів. Кліра Чуді описує, серед яких обставин пізнав ся цісар Франц Йосиф зі своєю будуючою подругою.

Було се дні 16. серпня 1853 р. Цісар прибув до Ішлю, щоби відвідати своїх родичів та родину кн. Макса Йосифа баварського. Доїзджаючи до Ішлю, побачив адютант ціса-

ря прогарну паночку, що бавила ся на пасовиску з козами.

— Зволте глянути, Ваше Цісарське Величчество! — шепнув одушевлений адютант.

Монах глянув і прямо оставів з зачудовання. Дівчина подобала на якесь надземське явище.

В годину опісля, коли розмовляв з матірю, вбігла до сальвоя, не зголошуючи ся, та сама пречудна дівчинка. Поклонила ся і по-вітала її словами: Добрій день, кузине!

— Як ти зовеш ся? — поспівати?

— Я є Елізавета — відповіла наївно.

Другого дня її родичі запросили її на обід до готелю.

Вішовши на коритар, почув через відхилені двері два жіночі голоси.

— Прошу княжни не виходити, се прецінь не вільно.

— Тому саме маю охоту — озвав ся другий голос, вже знаний цісареві.

По хвилі стояла перед ним захрумніла мала Елізавета.

— Чому кузиночці не вільно виходити? — спитав її.

— Бо я ще дитина, і моя сестра має скорше вийти за муж. А я завдяки Вам муши сидіти в куті — додала простодушно.

Цісар усміхнув ся і обіцяв виїздати її вступ на сальвоя. І вже того самого дня була маленька княжна на балю у матері цісара.

Цісар Франц Йосиф, що його хотіли одружити із старшою сестрою княжни, Оленою, цілій вечір був занятий виключно Елізаветою, а по балю заявив, що оженити ся — з нею, або з ніякою. Просив маму, щоби повторила се кн. Максовій, застерігаючи, щоби не ставлено ніяких перепон прогарному дівчачті.

Почувши про такі осьвідчини, Елізавета не хотіла в першій хвилі вірити.

— Се неимовірне! Я прецінь ще дитина — говорила.

Але рішучі старання дуже були її до вподоби, а і женихові — не лише як монархові — не можна було відказати. Заручилися ся в день 23. роковин уродин Франца Йосифа, 18. серпня, то є в два дни потім, як пізнали ся.

Оповістки.

— Львівський руський народний театр в Дрогобичі. (Саля міська. Початок точно 7½ вечериом).

В середу дні 9. жовтня „Чарівниця (Кути Марта)“ образ народний в давніх часів зі співами і танцями в 5 діях Спажинського.

В п'ятницю 11. жовтня „Чоловік і сата-на“ штука з житя жидів в 5 діях Якова Гердиня.

В суботу дні 13. жовтня „Жидівка“ опера в 5 діях Галевія.

— Анкета місіонарська і загальні збори Товариства св. Рафаїла. Дня 15. жовтня відбудеться в духовній Семінарії у Львові о год. 3. по полудні під проводом Епископа для Канади. Будки анкета місіонарська з отсім порядком: 1) Звіти оо. Місіонарів і дискусія. 2) Резолюції. — Всіх оо. Місіонарів, що були колибудь на місіях в Прусах, Босні або за морем, всіх, що їх обходить релігійно моральне життя наших переселенців, запрошує на анкету Товариство св. Рафаїла. По укінченю анкети відбудуться загальні збори руского Товариства св. Рафаїла в духовній Семінарії, музей ч. 7. Упрашав ся о численній участі. — Від Відділу Тов. св. Рафаїла.

— Іменовання і перенесення. Намісник переніс старості: Каз. Вайдовського з Калуша до Слівока, д-ра Чесл. Трембаловича з Тернополя до Калуша і д-ра К. Матіяса з Березова до Кольбушової; секретаря намісництва д-ра Ж. Красуського з Вадовиць до Львова; повітових комісарів: Едв. Зонтага з Бучача до Львова, Ем. Раппого з Перемишля до Кросна, Йос. Новаковського з Сколівого до Перемишля, М. Майкенера з Радехова до Сколівого, Стан. Міхаловського з Бялої до Яворова, Брон. Гуперта з Городка Ягайл. до Бучача і Апол. Лясковського з Снятиня до Радехова; концептів на місіонерства: Тад. Войцікевича з Підгасця до Бучача, Брон. Коморницького з Кросна до Стрия, Ів. Іванчука з Бжеска до Львова, Зд. Даіковського з Дрогобича до Бялої, Ст. Куриса з Бучача до Підгасця і Ст. Порембальського зі Львова до Лієка; вкінці концептів практикантів намісництва; Едв. Бишевського зі Львова до Бжеска, Віт. Гірку зі Львова до Снятиня, Теод. Михалевича зі Львова до Скалати і Тад. Дереновського зі Львова до Вадовиць.

— З давніх міліх часів. Кліра Чуді описує, серед яких обставин пізнав ся цісар Франц Йосиф зі своєю будуючою подругою.

Президент гал. дирекції пошт іменував почтмайстрів: адюнкта Ів. Юдейка в Гуса-

кові і офіціяята Вл. Щигла в Риманові-Здрою; переніс почтмайстрів: Фел. Брандля з Риманова до Бірок великих і Р. Бравнерову з Гусакова до Стрия.

Жаука, умілість і письменство.

Василь Пачовський.

Вистава друків і мініатюр ц. к. надвірної бібліотеки у Відні 1912. р. (Katechetisch-liturgische Ausstellung von Druckwerken und Miniaturen k. u. k. Hofbibliothek Wien 1912).

(Дальше).

Опірч міріатура, що носять пятно одного візантійського стилю, виступає у всіх кодексах богатий орнамент, який далеко не йде рівною лінією розвитку в фігурною штукю, як раз в той час, як лінія сїї штукі схильяється вниз, виступає орнамент лінією в гору. Та коли мініатури мають один шаблон у всіх народів, що приймали візантійську культуру, то орнамент у кожного народа виступає зі своїми елементами і се має перворядне значення для орнаментації що до походження кожного кодексу з окрема.

Після теорії Вікгофа і Рігеля повстання орнаменту треба відносити до часу вандрівки народів на території України, де скрещувалися візантійські, східні і варварські впливи і ви-творили сурогат сїї великої штукі, що виходить від фантастичних форм без фігурних зображенів мішаючи ростинні, звірів і геометричні елементи, творючи давній взір для заспокоєння буйної фантазії первісних народів, що не мали фігурної штукі. Наслідник Вікгофа на катедрі історії штукі у віденському університеті пр. Стрисиговський повалив свою теорію, найшовши в орнаментиці першої палати елементи схожі з орнаментами українського орнаменту. В першій штукі являють ся мотиви нашого орнаменту, як наслідок старопанського орнаменту, які відповідають ся від красок: кармінової, червоної, зеленої, синьої, помаранчевої, жовтої, чорної і золотої, а ві-стайленах так гармонійно, що захоплюють очі свою красою. Ростинні мотиви в заставці нема, хиба на рогах виступають стилізовані галузки закінчені пальметтами, як дармовіси, повігнані в горішніх рогах до гори, а в долішніх і осередніх на боки або до середини.

За те ростинний орнамент виступає в 32 рамках начальних образів в Евангелію на кольоровім, в Апостолі на золотім тлі — сей орнамент складається з ріжноцвітних розет з осаджених на галузці, що біжить середину рами довкола, а кожду розету окружують мотиви спірального вуса інколи закінчені парами ріжноцвітими листами.

Так отже Стефан зі Сучани у фігурах штукі являється ся незугарним наслідуванням візантійської упадаючої штукі, а в орнаменті творцем першої міри, тому єго штукі можна уважати мініатурою штукі цілого українського народа в часах залежності від візантійської культури.

(Дальше буде).

Телеграми

з дні 8. жовтня.

Четиня. Представник Чорногори Пламенець в іхав з Царгородом, а тутешнім представником Туреччини, Галімові, доручено пашпорти.

Царгород. Ті грекі пароходи, яких ще турецьке правительство не заполонило, вивісилі французькі прапори.

Будапешт (ТКБ). Вчера відбула ся рада міністрів, на якій попри біжучі сирави ради також над можливими зауваженнями, когді можуть бути конечними в оглядом на загравничне положення.

Відень. „Neues Wiener Abendblatt“ дословно, що міністерська рада в Будапешті заявила єза за військовими кредитами в сумі 250 міліонів корон. „N. fr. Presse“, обговорюючи справу військових кредитів, твердить, що кредити будуть предметом нарад спільні міністерські ради, яка відбудеться в найближчих дніх. На тій раді западе рішення про висоту і призначене кредитів, як також чи не легація.

Прага. „Narodni Listy“ доносять з Еманіоном, що нині в

шава. Змобілізовано і вислано над полки в бесарабській губернії. Вчера не надійшла знову тут почта аргорода і інших турецьких поштових

Аргород (ТКБ). Вчера вечером відбула

сесія ради, в якій брали участь сенатори,

штабі і високі офіцери.

Солунь. До Монастиря надійшло велике

до динаміту.

Аргород (ТКБ). Мимо заперечень Італії,

інформованих кругах заявлюють, що вже

від прелімінарії турецко-італійського мира

ком одної точки і що мирові перегово-

рства могли бути підписані до дня 10.

Легіон (ТКБ). На основі наспівіших ін-

ций Ярмул Могмед Кан погиб в бою

відповідної війська побідили вороховни-

ків, по котрих сторонах було 300 покалічених і

убитих. 150 взято в полон.

Гайнгер (ТКБ). В фірмі Вендель наступив

вибух, спричиняючи смерть 8 робітників.

Надіслане.

(За сю редакція не відповідає.)

Підготовляючий курс до Ц. К. Жіночої Учительської семінарії в Бережанах.

Грізна філя напирає на нас із заходу, а своїми відногами вже вплила ся в наші залихи та грозить нам своїм заливом. Як по-ліп витягас поволи свої відніжка на добичу, так „польська культура“ втискає ся в наші споконвічні українські оселі, та забирає, що лиш подібле на дорозі. Всякий, хто дав ся ополомити польські ідеї „Polska od morza do morza“ уважає себе покликаним ширити ту ідею хоч би насильними середниками серед нашого народу. Найсильнішим оружем, що спричинює спустошення серед н-шої нації — то польські школи, то представителі той школи, в першій мірі учительство народних шкіл. Чачінє і силу того елементу зрозуміли наші

асистні сусіди і почали з долини підриваємі грунт під ногами. „Tow. szkoły ludowej“ вже нашу країну цілою сітюють шкіл, що сповнюють, як нічо ліпше, залиху польонізовані нашого народу. Учителівських сил до тих шкіл достарчують крім державних семінарій, удержуваних також грішми українського податника, цілі маси семінарій удержуваних приватними фондами, спонмаганих грішими з краївськими і державними касами.

І ті племінні учителів, а головно учителів вихованих в країні шовіністичнім дусі, розходяться по нашім краю як передня стірожа, щоб ладити грунт для дальших чинників, що мають до решти деморалізувати наш народ. — Коли народ так сильний економічно, політично, а в першій мірі так сильно розуміючий своє національне достоїнство, як Поляки, уживав всіх зусиль для поширення свого теперішнього стану посідання при помочі школи, то нам зикованім в кайдани бідності, пониження та культурного анальфабетизму, не слід спокійно глядіти на той залив та терпеливо вичікувати національної смерті. Хто не хоче добровільно піддати ся повільній смерті, хто дорожить її народним скарбом — у національнім дусі вахованою молодежю — той не лише привадується мимо волі над дійсним станом, але жахнувшись пристане до гурту тих, що завчасу хотіли запобігти грозічній небезпеці. Звідки небезпека нам грозить, се сказане вище. Тож на вистріч тій небезпеці треба йти заздалегідь. Не зневіруємо пессимізм, але віру в животні сили нашого

народа мусимо поставити на переді нашого. Делкі місцевини кермуючи ся тою, що рішили ся на сильний крок, основують національної семінарії, удержувані приватними фондами. Хоч як се преважна річ — є заведене, у якім неподільно панує рімова, та все не можемо реагувати в правах користування з х заведені державних, у яких законом загарантована

ччана для нашої мови, які по-

ті могутъ бути осередком наук для на-

ціональної молодежі. Успіх тут за-

є від нас самих. Коли ми відповідно

нашої молодежі заповнили дер-

жавні заведені з утраквістичним пляном науки, то безперечно рішаючі чинники скоріше пішли би на зустріч нашим домаганням, тоді і напрям виховання у тих заведеніх змінів би ся на нашу користь. Беручи під розвагу засаду, якою кермують ся влади при прийнятію кандидатів (кандидаток) до утраквістичних семінарій після числа зголосивших ся кандидатів у пропорціональному відношенню народності зголосивших ся, мусимо привіти до заключення, що чим більше кандидатів (кандидаток) відповідної народності зголоситься до вступного іспиту, тим більше Дирекції є обов'язані їх приняти. Ходить отже о те, аби як найбільше кандидатів (ок) української народності зголосило ся до вступного іспиту.

Щоби посодити тій думці, місцевий комітет „Рідної Школи“ в Бережанах рішив приступити до основання приготовного курсу для кандидаток до учительської семінарії. Задуманий є одні або дворічний курс приготовний а то тому, аби дати зможу приспособити ся до семінарія літнього іспиту ширшому загалом дівчат не лише з міських, але і зі сільських шкіл. На тім приготовним курсі учили би самі укваліфіковані сили, себто професори Українці ц. к. гімназії в Бережанах, а іспити здавали би кандидатки в тутешній ц. к. учительській семінарії жіночій. Дальше обдумано для тих кандидаток, яких би не принято від разу мимо зложеного іспиту до ц. к. семінарії, оснувати приватну семінарію, якої учениці будуть брати здавали що року як приватистки, будуть приступали би по скінченю четвертого року відразу до іспиту зрілості. Місячна оплата за науку на приготовний курс виноситься 8 К. Про відповідне приміщення дівчат подбала комітет „Рідної Школи“, який би мав безперервний нагляд над приміщенем. Оплата за приміщення буде виносити 26—30 К. Перед початком науки на курсі піддадуться кандидатки передвступному іспитові перед комісією, зложену в професорів упрощених до тієї функції Комітетом, а то на се, аби можна рішити, чи для відповідної кандидатки потрібний одно- чи дворічний курс, чи може зовсім не має жадного підготовлення навіть на дворічний курс. Зголошена просить ся прислати на руки голови Комітету „Рідної Школи“ Вір. о. Василя Дубицького, греко- католіків гімназії в Бережанах, на який дійде до 25. жовтня. Коли по той день зголоситься достаточне число кандидаток, то наука на курсі розпочинається ся безповоротно 1. листопада.

Комітет „Рідної Школи“ доперва по довгій та зрілій застанові рішив ся на основані такого курсу, а то спонуканий обставинами у своїм, як і в сусідніх повітах, де процент учительських сил української народності є застрашуючо малий, а в осередку повіту є заведене, яке в засаді призначено для учениць української народності. Другий не менш важливий мотив кермав Комітетом, а то бажане дати спромогу користати з науки не лише донькам міського населення, але також талановитим сільським дівчатам, для яких дотеперішня система шкільна замікає шлях до надбання ширшого образовання та забезпечення культурного способу життя.

Тож Комітет у почутию, що тим прислужиться народній справі, звертає ся до близьких і дальших прихильників рідної справи, щоби помогли Комітету у задумані дії, зголосували громадно дівчат на той курс та не лише свої, але заохочували і других, головно наших міщан і селян, аби не пожалували невеликих коштів, які зможуть дати основу їх дітям до лішої будучності, а народові приспорят ратайок, що зможуть успішно працювати на рідній ниві та вичищувати бурян темноти і винародовлення, що так густо покрив нашу не свою землю. З вірою в добре діло та в надію в лішшу будучність, під знаменем „Рідної Школи“, овіяні любовю для поневоленого народа не покидаймо кождої нагоди розвіяти тьму невідомства, а побіда буде наша. — Комітет „Рідної Школи“ в Бережанах: о. Василь Дубицький, голова. Омелян Бачинський, писар.

Асекуруйте своє майно від огню

В „Дністрі“!

Кождий Русин повинен асекурувати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добрить цілого народу.

Кождий Русин повинен асекурувати ся тільки в рускім товаристві взаємних обезпечен

«Дністер»

Нема жадного іншого руского товариства асекураційного, тільки один

«Дністер»

„Дністер“ рахує найдешевші оплати за обезпечення сільських будинків,

„Дністер“ звертає кождорічний чистий зиски своїм членам; на рік 1911 виносить зворт 10%.

„Дністер“ оцінює та виплачує шкоди по огни скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінителів.

„Дністер“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся сільські діти.

Люди асекуровані в „Дністрі“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаємного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ виносять з кінцем 1911 року 3,353,305 корон.

„Дністер“ приємає обезпечення на житі у всіх догідних комбінаціях (на дожиті, посмертні капітали, посаги, ренти).

В „Дністрі“ можна обезпечати від крадежі з вломом движимості всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векселі за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаємних обезпеченів „Дністер“ у Львові, у власнім дому ул. Руска ч. 20.

ЦЕРКОВНА ТОРГОВЛЯ

ДОСТАВА“

Львів, ул. Руска 20, — Станіславів, ул. Смольни 1, Перемишль, Ринок 26.

Удержану найкращий вибір всіх церковних річей. — Злучила найкращих артистів для виготовлення іконостасів, престолів, кивотів і др. Приймає у Львові золочені чаши і всякі направки. Зеднала досі загальні призначення.

366(80cc)

!!! Купуйте !!!

одобреній Радою шкільною кравзою і виданий накладом „Видавництва Чина св. Василія В.“ в Жовкві підручник

д-ра Богдана Барвінського ц. в. „Оповідання з рідної історії“.

Підручник обінанс 190 сторін ілюстрацій (числом 53) на кревдовім папері і 2 мапки. В гарній полотняній оправі коштує всього 2 К 20 с.

Сей підручник в першім підручнику рідної історії для руских середніх шкіл і дівчачій школів скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінителів.

„Дністер“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся сільські діти.

Люди асекуровані в „Дністрі“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаємного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ виносять з кінцем 1911 року 3,353,305 корон.

„Дністер“ приємає обезпечення на житі у всіх догідних комбінаціях (на дожиті, посмертні капітали, посаги, ренти).

В „Дністрі“ можна обезпечати від крадежі з вломом движимості всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векселі за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаємних обезпеченів „Дністер“ у Львові, у власнім дому ул. Руска ч. 20.

БЮРО ТЕХНІЧНЕ архітектора ВАСИЛЯ НАГІРНОГО у ЛЬВОВІ, Ринок 36 (дім „Народної Торговлі“) згл. ул. Скалиці 3. виготовляє пляни і копії описи на будівлі церков, домів парохіальних, народних домів, читалень і прочі будівлі.

442(12)

„Карпатия“ тов. обозн. на житі — Заступство в Синявці, п. Башня дол. приємає обезпечення на житі, посаги, від огню, граду, крадіжки і випадків.

394(28).

Рух залізничних поїздів

обов'язуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середньо-європейського.

Замітка. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години вічні від 00 рано оз